

PROGRAMMAS “ATBALSTS SIEVIETĒM, KURAS VĒLAS KĻŪT PAR DARBA DEVĒJĀM PERSPEKTĪVAJĀS NOZARĒS” APRAKSTS

Integrētais uzņēmējdarbības atbalsta modelis - pilotprojekts “Atbalsts sievietēm, kuras vēlas kļūt par darba devējām perspektīvajās nozarēs” (turpmāk tekstā - Atbalsta modelis) tika izveidots un tiek realizēts Latvijā, balstoties uz Eiropas Savienības un citu attīstīto valstu ietvaros pieaugošo sieviešu uzņēmējdarbības problēmjuaktualizēšanos un dažādu jau īstenotu uzņēmējdarbības atbalsta formu pieredzi. Arvien biežāk tiek atzīts, ka sievietes - uzņēmējas ir neizmantots talantu fonds, kas var sniegt un sniedz ieguldījumu ekonomiskajā labklājībā un sabiedrības bagātībā un kam ir nepieciešams atbalsts tā potenciāla atraisīšanai.

Nacionālā līmenī daudzas valstis ir izpētījušas un ieviesušas dažādus atbalsta mehānismus ar mērķi palīdzēt uzņēmējām vai tām sievietēm, kuras vēlas uzsākt uzņēmējdarbību. Neskatoties uz Latvijas salīdzinoši nelielo pieredzi uzņēmējdarbības atbalsta jomā, Eiropas kopienas iniciatīvas EQUAL projekta “Profesiju segregācijas cēloņu mazināšana” ietvaros tiek realizēts pilotprojekts ar mērķi atbalstīt sievietes, kuras vēlas kļūt par uzņēmējām tieši tehniskajās un uz zināšanām balstītajās nozarēs. Šāda pilotprojekta specifika tika izvēlēta, ņemot vērā profesiju segregācijas problemātiku šajās nozarēs, zemo sieviešu-studēt gribētāju skaitu tehniskajās studiju programmās, kā arī zemo sieviešu - darba devēju īpatsvaru Latvijā.

Atbalsta modeļa pilotprojekta izstrāde tika uzsākta 2005.gada 1.jūnijā, kad vairāki eksperti, izpētot citās valstīs realizētus sieviešu uzņēmējdarbības atbalsta modeļus un analizējot Latvijas sociālekonomisko situāciju, sagatavoja atbalsta modeļa pamatkonceptiju.

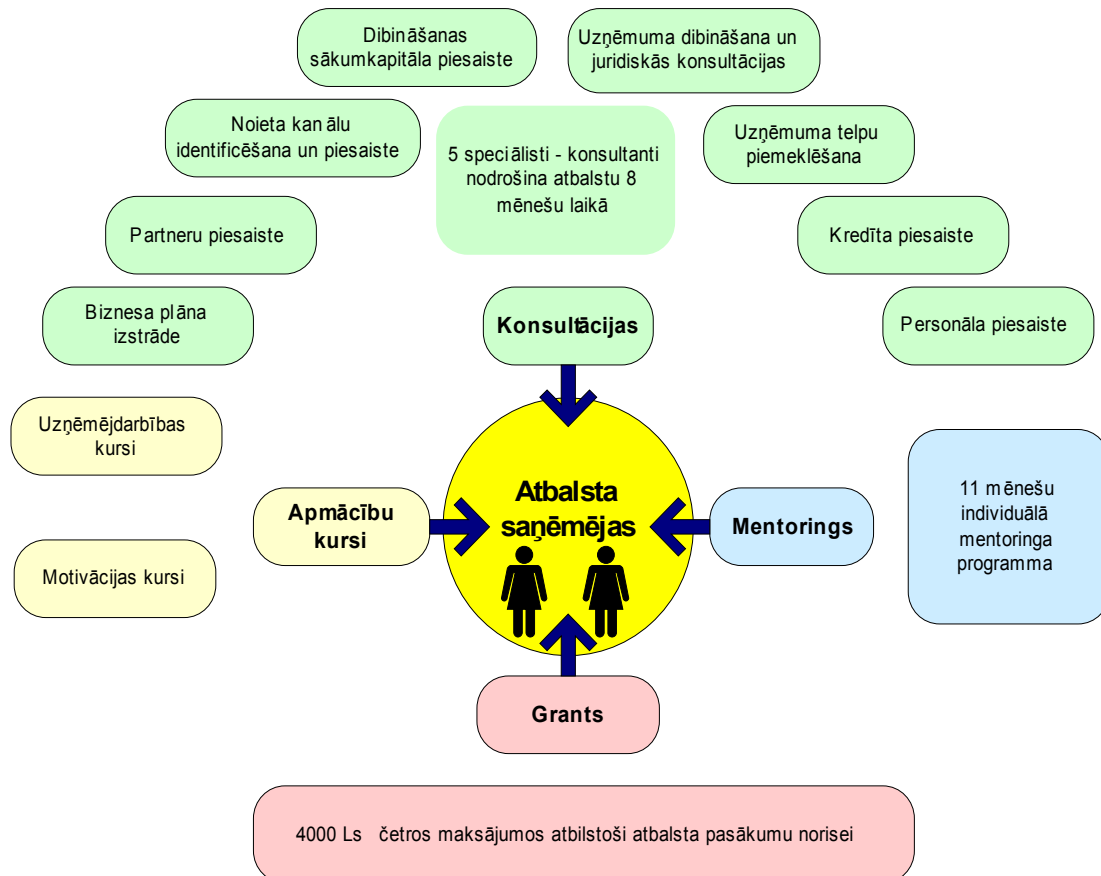
Tā, piemēram, tobrīd pieejamie statistiskie dati par 2002.gadu liecināja, ka ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir 18,2 (2005.gadā - 21,3), kamēr Eiropas Savienībā šis skaitlis svārstās no apmēram 40 līdz pat 60 uzņēmumiem uz 1000 iedzīvotājiem. Sieviešu dzimtes darba devēju skaits no visiem darba devējiem kopā 2002.gadā veidoja tikai 24% (2005.gadā - 34%). Aplūkojot datus par vidējo bruto darba samaksu 2002.gadā, tie atklāj, ka sieviešu ienākumi veido tikai 83.7% no vīriešu ienākumiem (2005.gadā - 81.9%). Atbalsta modeļa veidotāji aplūkoja arī studējošo skaitu inženierzinātņu un tehnoloģiju studiju programmās, kur 2002.gadā šajā sfērā no kopējo studentu skaita sievietes veidoja tikai 22% (2005.gadā - 20.8%) (LR Centrālā statistikas pārvalde, *Sievietes un vīrieši Latvijā*, Rīga, 2003 & 2006).

Secinot, ka Eiropas Savienībā nepastāv universāls modelis, kas apvieno vairāk kā divus vai trīs atbalsta pakalpojumus, eksperti pamatkonceptijā izvirzīja uzdevumu sagatavot

inovatīvu atbalsta mehānismu, kas sniegtu iepriekš nerealizētu kompleksu atbalstu sievietēm, kuras vēlas kļūt par uzņēmējām kādā no augsto vai vidēji augsto tehnoloģiju jomām. Šādas pamatkonceptijas sagatavošana apliecina atbalsta modeļa kreatīvo un inovatīvo raksturu.

Atbalsta modeli sākotnēji veidoja četras galvenās atbalsta pakalpojumu grupas, proti, atbalsta grants, apmācību kursi, konsultācijas un mentoringi.

Modeļa ieviešanas gaitā šīs grupas papildināja arī komunikācijas tīkla veidošana (networking). Veidojot šādu kompleksu atbalsta modeli, ņemot vērā atbalsta modeļa galveno mērķi - veicināt sieviešu uzņēmējdarbības attīstību perspektīvajās nozarēs, kā arī apzinot būtiskākos sieviešu uzņēmējdarbību kavējošos un veicinošos faktorus, minēto atbalsta pakalpojumu grupu ietvaros tika definēti un iekļauti sekojoši pakalpojumi:

- 1) Atbalsta grants - kas kopā katrai atbalsta saņēmējai veidoja 4000 latu (ieskaitot nodokļus atbilstoši Latvijas likumdošanai) un kuri tika izmaksāti četros maksājumos. Granta uzdevums bija no vienas puses atslogot atbalsta saņēmēju materiālo stāvokli brīdī, kad liela daļa laika nepieciešams veltīt uzņēmējdarbības uzsākšanai un tādējādi samazinās laiks algota darba veikšanai un stabilu ienākumu gūšanai, un no otras puses veidot ieguldījumu uzņēmējdarbības sākšanai;

- 2) Apmācību kursi - kuru uzdevums bija, pirmkārt, veicināt atbalsta saņēmēju motivāciju, un otrkārt, sniegt pamatzināšanas uzņēmējdarbībā. Atbalsta saņēmējiem līdz ar to tika piedāvāti divi apmācību kursi: (1) personības un karjeras attīstības programma "Esi, kas vēlies būt!", kuras mērķis bija motivēt atbalsta saņēmējas aktīvi un pilnībā iesaistīties uzņēmējdarbības uzsākšanā; (2) uzņēmējdarbības kursi, kuru mērķis bija sniegt nepieciešamās pamatzināšanas biznesa un finanšu plānu izstrādē un metodoloģijā;
- 3) Konsultācijas - kuru uzdevums bija nodrošināt pilnīgu un aktīvu atbalsta saņēmējas iesaisti reālā uzņēmuma veidošanā un praktisku sava uzņēmuma pārzināšanu. Atbalsta saņēmējiem tika piedāvāta sadarbība ar sešu dažādu sfēru konsultantiem: (1) biznesa plāna izstāde, kuras mērķis bija sniegt profesionālas konsultācijas biznesa un finanšu plāna sagatavošanā, tirgus izpētē, novērtēšanā un analizē, kā arī palīdzēt sagatavot konkurētspējīgu biznesa un finanšu plānu uzņēmējdarbības uzsākšanai; (2) finansējuma (sākumkapitāla un kredīta) piesaiste, kuras mērķis bija palīdzēt atbalsta saņēmējiem piesaistīt dibināšanas sākumkapitālu, identificēt biznesa enģeļus, kā arī sagatavot dokumentāciju kredīta līdzekļu piesaistei; (3) partneru un telpu piesaiste, kuras mērķis bija palīdzēt atbalsta saņēmējiem piesaistīt partnerus, vest ar tiem sarunas, sniegt informāciju par iespējamām telpām uzņēmumam, kā arī sagatavot nepieciešamos partnerības un telpu īres vai pirkšanas dokumentus; (4) noieta kanālu identificēšana un piesaiste, kuras mērķis bija palīdzēt jaunajām uzņēmējām identificēt viņu produkta vai pakalpojuma sākotnējos klientus, kā arī tos piesaistīt; (5) jurista pakalpojumi pie uzņēmuma dibināšanas, kuru mērķis bija palīdzēt sagatavot uzņēmuma dibināšanas dokumentus atbilstoši LR likumdošanas prasībām, kā arī sniegt nepieciešamo informāciju par uzņēmuma dibināšanas procedūru; (6) Personāla piesaiste, kuras mērķis bija palīdzēt atbalsta saņēmējiem izstrādāt personāla piesaistes stratēģiju un nepieciešamās vadlīnijas uzņēmuma personāla darba organizēšanai;
- 4) Mentoringa programma, kas ilga 11 mēnešus un bija noslēdzošais atbalsta pakalpojums. Mentoringa programmas uzdevums bija radīt priekšnosacījumus, kuros pieredzes pārņēmējas spēj izvairīties no uzņēmējdarbībā bieži sastopamām problēmām un var koncentrēties uz uzņēmējdarbības svarīgākajiem aspektiem. Mentoringa programmas mērķis bija attīstīt jauno uzņēmēju - atbalsta saņēmēju pieredzi un iemaņas, kā arī padziļināt viņu profesionālās prasmes un iegūt plašāku skatījumu uz apkārtējām parādībām, kas saistās ar uzņēmējdarbību;
- 5) Komunikācijas tīkla veidošana. Komunikācijas tīkla veidošana ir viens no elementiem, kas parasti sieviešu uzņēmējdarbības atbalsta programmās ir paredzēts un tiek īpaši plānots, bet kas sākotnēji netika iekļauts atbalsta modelī, taču tā koordinatori loģiski

nonāca pie secinājuma, ka šāds elements ir būtisks un nepieciešams. Komunikācijas tīkla mērķis bija palīdzēt atbalsta saņēmējām apmainīties ar pieredzi, idejām, informāciju, resursiem un kontaktiem gan savā starpā, gan ar piesaistītajiem ekspertiem. Šāda tīkla veidošanos nodrošināja programmas koordinatori, attīstot iekšējo komunikāciju un organizējot neformālas tikšanās. Komunikācijas tīkla veidošanos veicināja arī atbalsta saņēmēju iesaistīšanās starptautiskā tiešsaistes forumā weme.fi, kura mērķis ir veicināt sieviešu komunikāciju, inovācijas un sieviešu uzņēmējdarbību tehniskajās jomās. Šis forums ir vieta, kur iepazīt potenciālos biznesa partnerus un citas aktīvas sievietes, kuras strādā vai vada uzņēmumu kādā no tehniskajām jomām un kurām ir radošas un interesantas biznesa idejas.

Sagatavojot atbalsta modeļa pamatkonceptciju un uzsākot modeļa izstrādi, šī modeļa koordinatori pakāpeniski uzsāka potenciālo konsultantu, apmācību organizatoru un mentoringa programmas realizētāju apzināšanu un sarunu vešanu ar tiem, kā rezultātā, uzsākoties reālai atbalsta sniegšanai, uzsākās un noritēja arī veiksmīga sadarbība ar visiem ekspertiem un konsultantiem.

Atbalsta modelim piesaistītā mērķa grupa bija sievietes, kurām ir vai kuras tuvākajā laikā iegūtu bakalaura vai maģistra grādu un kuru uzņēmējdarbības ideja saistās ar eksakto zinātņu, inženierzinātņu, IT vai dabas zinātņu, proti, augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēm (pēc OECD klasifikatora).

Atbalsta modeļa mērķa grupas piesaistīšanai tika sagatavots konkursa nolikums, un 2005.gada oktobrī caur masu medijiem un dažādām ar uzņēmējdarbību vai tehniskajām nozarēm saistītām organizācijām tika izsludināts konkurss. Viens no konkursa izsludināšanas uzdevumiem bija tā publicitāte Latvijas reģionos, tādējādi nodrošināt pieteikumu saņemšanu arī no citām Latvijas pilsētām un apdzīvotām vietām, kur ekonomiskā aktivitāte, salīdzinot ar Rīgu, ir zemāka un īpaši veicināma. Noslēdzoties konkursam, pavisam tika iesniegti 39 biznesa ideju pieteikumi, no kuriem izvērtēšanas komisijas rezultātā tika izvēlētas 16 atbalstāmās biznesa idejas. Biznesa idejas tika vērtētas pēc sekojošiem kritērijiem: pretendentes izglītības un profesionālās pieredzes atbilstība, biznesa idejas pārstāvētās nozares atbilstība, biznesa idejas tirgus potenciāls, inovācijas līmenis un gatavības stadija, pieteikumā piedāvātais tehnoloģiskais risinājums, pārvaldes, personāla un finanšu plāns, kā arī pieteikuma iesniegšanas termiņš un aizpildītās pieteikuma formas atbilstība prasībām.

Reāla pakalpojumu sniegšana un atbalsta modeļa ieviešana uzsākās 2006.gada janvārī, kad sākās motivācijas kursi, kuriem sekoja uzņēmējdarbības kursi. Pēc apmācībām atbalsta saņēmējām tika piedāvāti konsultantu pakalpojumi, kas ilga līdz 2006.gada augustam. Paralēli konsultācijām 2006.gada maijā uzsākās mentoringa programma, kas noslēdzās 2007.gada aprīlī. Atbalsta grants, savukārt, tika veikts uz atbalsta saņēmēju kontiem četros maksājumos - vidēji vienu reizi četros mēnešos.

Atbalsta modeļa sākotnējie rezultāti vērtējami kā ļoti veiksmīgi, jo tā ieviešanas rezultātā jau dibināti 12 uzņēmumi (sākotnēji izvirzītais kvantitatīvais mērķis - 8 uzņēmumi), kuros uz 2007.gada 1.martu tika nodarbināti jau 86 darbinieki. Plānots, ka tuvākajā laikā (2007.gadā) tiks dibināti vēl divi uzņēmumi.